HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS

17.11.16

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asiantuntijalausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi koskien Euroopan syyttäjänviraston perustamista 17.7.2013 (KOM(2013) 534 lopullinen)

Viite: U 64/2013

Pyydettynä asiantuntijalausuntona Helsingin käräjäoikeus lausuu seuraavasti.

Helsingin käräjäoikeus kannattaa komission ehdotusta uuden Euroopan unionin kattavan Euroopan syyttäjänviraston perustamisesta. Viraston toimialaksi tulisi unionin taloudellisten etujen suojaaminen ja unionipetosten tutkinta- ja syytteeseenpano. Tavoitteena on parantaa syyttäjien välistä yhteistyötä ja edesauttaa erikoistumista vaikeisiin ja taloudelliselta intressiltään merkittäviin EU-petosten tutkintaan ja syyteharkintaan. Näillä rikoksilla on useasti rajat ylittäviä ulottuvuuksia usean valtion alueelle ja niiden tutkintaan tarvitaan tehokas virasto, jolla on riittävät voimavarat tehtäväänsä. Epävarmaa tosin on, ottavatko juuri ne valtiot, joissa näitä petoksia esiintyy keskimääräistä enemmän, osaa viraston toimintaan. Tällöin tulisi kysymykseen päätös tiiviimmästä yhteistyöstä viraston perustamiseksi.

Käräjäoikeus ei ota kantaa viraston perustamisen taloudellisuuteen. Tarkoituksena on hyödyntää jo olemassa olevia unionin rakenteita.

Muistion ja perusmuistion mukaan komission aloite on muuttanut muotoaan lausuntojen ja neuvottelujen edetessä. Nykyisen version mukaan virastoa johtaisi kollegio. Käräjäoikeus pitää tätä kannatettavana.

Esityksen mukaan EPPO:lla olisi tietyin edellytyksin yksinomainen toimivalta tutkia ja ajaa syytettä (tulevan) unionipetosdirektiivin laajuudessa. Eduskunta on pitänyt tärkeänä, että valtuutetun syyttäjän rooli sopeutuu Suomen järjestelmään ja esitutkinnassa kunnioitetaan jäsenvaltioiden erilaisia kansallisia järjestelmiä (LaVL 23/2013 vp). Käräjäoikeus ei näe toimivaltakysymyksessä suurta riskiä itsenäisen valtion kannalta, kunhan säätämisjärjestyksessä otetaan huomioon perustuslain ja unionin perussopimusten määräykset. Eduskunnan edellyttämä rajaus on lisätty asetusluonnoksen johdanto-osaan. Yksinomainen toimivalta edellyttää luonnollisesti riittävien resurssien osoittamista kaikkien unionin alueella tehtävien unionipetosten tutkimiseen ja syyttämiseen.

Esityksen mukaan EPPO:lla tulee olla käytettävissään kansalliseen lakiin sisältyvät tutkintakeinot (etsintä, todisteiden turvaamistoimet, esineen tai asiakirjan

Postiosoite PL 650 00181 HELSINKI
Käyntiosoite 00180 HELSINKI
Puhelin 029 56 44200
Telefax 029 56 44417
Sähköposti helsinki.ko@oikeus.fi

hankkiminen, tallennetun datan hankkiminen, jäädyttäminen ja telekuuntelu), joiden täytäntöönpano määräytyisi kansallisen lain mukaan. Perusmuistion mukaan artiklasta ei seuraa velvoitetta laajentaa pakkokeinolaissa säädettyjen toimenpiteiden sallittavuutta. Laillisuusvalvonta määräytyisi myös kansallisen lain mukaan.

Asetusta valmisteltaessa on kiinnitetty huomiota EU:n taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten liitännäisrikosten tutkimiseen ja syytteeseenpanoon. Käräjäoikeus yhtyy eduskunnan aikaisempaan kantaan siitä, että rikoksen pääpainon tulee olla unionipetoksessa ja liitännäistoimivallan tulee rajoittua koskemaan vain sitä, mikä on EPPO:lle asetettujen tavoittein kannalta välttämätöntä. Rikoslain 7 luvun säännökset yhteisestä rangaistuksesta edellyttävät kaikkien samaan kokonaisuuteen kuuluvien syytteiden käsittelyä yhdessä. Toimivalta ratkaistaan kansallisella tasolla. Rajanvetoa helpottavat ehdotetut määritelmät ja euromääräiset rajat.

Ehdotettu sovintomenettely vaikuttaa kankealta, koska pysyvän jaoston tulisi hyväksyä valtuutetun syyttäjän esitys menettelyn soveltamisesta. Ainakin nykyisin kansallisen sovintomenettelyn sisäänajovaiheessa ajatus menettelyn soveltamisesta syntyy vasta aivan viime hetkillä ennen pääkäsittelyä. Kokemukset menettelystä toki muuttavat tätä tilannetta. Toisaalta voidaan esittää huoli siitä, ettei toimivallan myöntäminen pelkästään kansalliselle tasolle takaa sitä, että unionin etu tulee riittävästi huomioon otetuksi.

Laamanni Tuomas Nurmi